

R B K U L T U R

TLF: 63 80 50 50

SMS:

RBKULTUR til 2005

kultur@rb.no

Trine Kjus
Leder for kultur og magasin
trine.kjus@rb.no
917 63 330

■ Kjeller var hovedflyplass til Oslo:

- Det var stort hv

KJELLER: På 1920- og 30-tallet var Kjeller hovedflyplass for sivil trafikk til Oslo. Rob Mulder har samlet historien i boka «Kjeller - vi lander!».

TRINE KJUS
trine.kjus@rb.no
91763330

Historien om Kjeller som militær flyplass er det skrevet mye om, men ikke så mange har tatt for seg den sivile trafikken i Kjellers storhetstid.

Rob Mulder har saumfart 4.000 sider med landingsjournaler og et utall aviser for å se hvilke fly som kom via Kjeller i årene fra 1912-39. Boka «Kjeller - vi lander» gir en tilnærmet komplett oversikt over alle fly som landet her i den perioden.

Kjeller hadde ikke egne landingsjournaler, men Mulder har sammenholdt utenlandske landingsjournaler med norske presseklipp for å få en mest mulig komplett liste.

- Jeg har gått gjennom Dagbladet og Aftenposten. I den tidligste fasen var det en stor happening hver gang et fly landet, så stor at det gjerne ble omtalt i avisene, sier Mulder.

Var hovedflyplassen

Fram til Fornebu åpnet 1. juni 1939 var Kjeller flyplassen du landet på om destinasjonen din var Oslo. Sjøflyene landet på Gressholmen i Oslofjorden, mens andre sivile fly ble dirigert til Kjeller.

På Kjeller var det var satt opp en bod, og her var det toll og passkontroll som passasjerene måtte gjennom før de ble kjørt med buss til hovedstaden.

- I den tidligste fasen var det mange kom for å vise fram flyene sine. Det kunne være flyfabrikker som gjennomførte demo-turer, hvor de la turen innom Oslo og Kjeller. Det kom også en del rike folk som hadde sine egne fly, forteller Mulder.

Norges første flyselskap, Det Norske Flyveselskap AS, ble dannet i mai 1912 med en egenkapital på 25.300 kroner. Der-

GIGANTEN: Folk strømmet til Kjeller for å se flyene. Mange ville se når Lufthansas gigantfly Junker G38 tok turen innom. FOTO: FLO KJELLER

med var den første sivile flytrafikken så vidt i gang.

Det aller første sivile flyet på Kjeller landet der i juli 1915. Det var Jul Hansen, som kom med en hybrid. Flyet var en krysning mellom en Deperdussin og en Blériot, to franske flytyper, og Jul Hansen hadde bygget det selv i verkstedet til Sporveien i Christiania.

Historien forteller at flyet havarete under flygingen fra Kjeller i 1915, men skaden var

ikke verre enn at flyttet kunne reddes. I dag står dette flyet utstilt i Teknisk museum i Oslo.

- En utrolig utvikling

Fra den spede starten i 1912 gikk det sakte framover med norsk luftfart til det bokstavelig talt tok av midt på 1920-tallet.

- Flybransjen hadde en helt utrolig teknisk utvikling etter første verdenskrig. Det skjedde veldig mye i løpet av kort tid, fra de første dobbeltdekkerne

til mer moderne fly. Regjeringer over hele Europa sprøytet midler inn i luftfarten, og særlig tysk luftfart var langt framme, forteller Mulder.

Lufthansa var tidlig ute med å åpne ruter til destinasjoner som Moskva. 1. juni 1938 startet de opp en daglig rute som gikk mellom Kjeller og London, med stopp i Göteborg, København og Hamburg. En av de mer celebre gjestene om bord i denne ruta var Sonja Henie, som lan-

SONJA HENIE: Ankommer Kjeller flyplass i juli 1938.

FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

PÅ VISITT: Søstrene Harrison fra England var innom Kjeller i fly de hadde leid. FOTO: FAKSIMILE FRA AFTENPOSTEN

Ver gang et fly landet

sendte på Kjeller.

En stor begivenhet

Interessen for å lære å fly økte i takt med økende trafikk i lufta. Mange ble utdannet gjennom Hærens flyvåpen, men etter hvert kom også sivile flyskoler på plass. En av de første lå i Skedsmo.

- Hvordan var det med flysikkerheten på denne tiden?

- Ruteflyene som ble satt i drift på 30-tallet var relativt sikre. Det var ikke mange av dem som gikk ned. Selvsagt hendte det at piloten fikk litt trøbbel og måtte nødlande, men stort sett greide de å lande uten skader, sier Mulder.

For lokalbefolkningen på Kjeller og i området rundt var flyene som kom til Kjeller ofte en stor begivenhet. 13. august 1938 landet et kjempedigert fly på Kjeller, en Junkers G 38 fra Lufthansa. Flyet gikk egentlig i rute Berlin-København-Malmö, men måtte forlenge turen til Oslo fordi flyet som skulle fløyet til Kjeller hadde fått motortrøbbel.

Lokalbefolkningen strømmet til og hundrevis av tilskuere kom for å se på når flyet tok av fra Kjeller samme ettermiddag.

Rob Mulder har vært interessert i luftfart nesten hele livet, og har gitt en rekke bøker om sivil luftfart. «Kjeller - vi lander» er hans 20. bok, og utgis på eget forlag, European Airlines.

- Den tidlige fasen i sivil luftfart er utrolig spennende. Ikke mange vet at det i Norge før 1940 fantes hele 34 flyselskap!

- Kjeller bør få leve!

Rob Mulder er svært opptatt av at Kjeller blir bevart for ettertiden fordi Kjeller fortsatt har en viktig plass i norsk luftfart og norsk luftfartshistorie.

I etterordet i boka skriver han: Det er viktig at vi ikke glemmer vår historie og våre røtter. La Kjeller derfor være et levende luftfartssenter for unge og voksne. Historiske fly skal være i luften og minne oss om den viktige rolle de har hatt og har i vårt daglige liv. La Kjeller leve, det fortjener Kjeller og det fortjener Norge!»

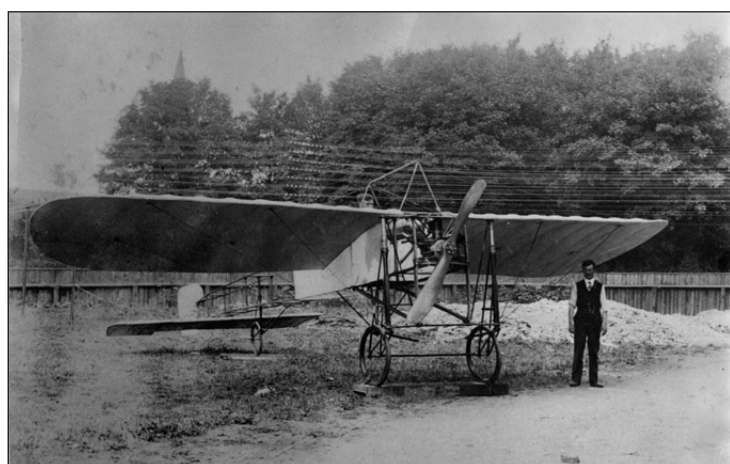
FORFATTEREN: Rob Mulder, her fotografert på Kjeller, har utgitt 20 bøker om sivil luftfart.

FOTO: PRIVAT

STRØMMET TIL: Det var en stor begivenhet når fly landet på Kjeller. Bildet er fra september 1934 og viser små gutter som står i vinden fra motorene.

FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

FØRST UT: Det aller første sivile flyet var Jul Hansens «Deperussin», et fly han hadde bygget selv.

FOTO: TEKNISK MUSEUM

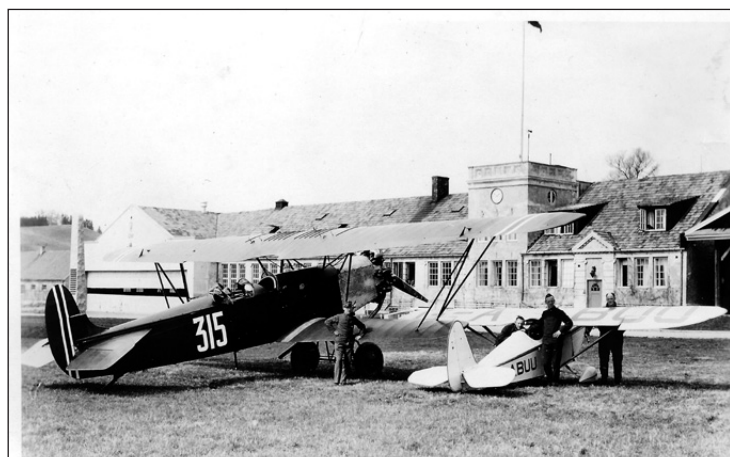
det på Kjeller 19. juli 1938.

- Passasjerene var gjerne rike folk som skulle på ferie. Etter hvert ble det også mer vanlig for forretningsreisende å ta fly istedenfor tog. Billetten kostet omtrent det samme som en billett på første klasse på toget, men flyet tok dem jo fram mye fortere, sier Mulder.

I boka er det britisk søskenparet Harrison omtalt. I mai 1938 ankom de Kjeller i et eget fly. Søstrene var glade i å reise,

og hadde sett Norge fra båt før første verdenskrig. Nå ville de se landet fra lufta, og hadde leid et fly av et britisk flyselskap. Pressen var på plass på Kjeller og intervjuet damene, som kunne fortelle at de hadde leid flyet i to uker. De kom fra London via København, og skulle videre til Stavanger og Trondheim, og deretter nordover.

«De er begeistret for landet - det gir de tydelig uttrykk for», rapporterte Aftenpostens ut-

MINST: Det minste flyet som var innom Kjeller var nok dette, fløyet av britten Marc Anthony Lacayo. Bildet er fra 1932.

FOTO: MIA

UTSIKT: Kurvstolene var ikke så behagelige å sitte i under overfarten til London, men alle hadde i det minste vindusplass.

FOTO: NORSK LUFTFARTSMUSEUM

KORT VISITT: Denne Messerschmitt var på bakken i kun 29 minutter i august 1939, på vei fra Berlin til Riga.

FOTO: C.G. AHREMARK